

Foto: Lex Salverda

Omschakelaar naar biologische bollenteelt op klei krijgt hulp

Onderzoeker Yorick van Leeuwen van Proeftuin Zwaagdijk in West-Friesland is sinds november biologisch bollenkweker en akkerbouwer op de zware grond. Over een paar jaar moet een bedrijfssysteem voor de biologische teelt klaar zijn. In West-Friesland moet een reizende biologische bollenkraam ontstaan waar een goede boterham mee te verdienen is.

Provincie Noord-Holland, de Rabobank, een club van zes biologische bollentelers en Proeftuin Zwaagdijk trekken de kar. „We willen kijken waar omschakelaars mee te maken krijgen. Zwaardere grond vereist een andere aan-

pak dan zand. In deze omgeving ligt geen vroege grond. De biologische teelt kent minder werkbare dagen door de neerslag. We willen weten waar de biologische teler tegenaan loopt en daar zoeken we oplossingen voor”, vat Van Leeu-

wen het onderzoek samen. De zwaardere grond is aantrekkelijk, omdat de bemesting op peil te houden is. „De uitspoeling is hier niet zo groot met dertig tot veertig procent afslibbaar. Een gehalte organische stof van vijf tot zeven procent geeft weer een goede stikstofnalevering. Jammer is alleen dat de grond al vroeg stikstof vraagt, zo rond april, mei. De behoefte is hoog, maar de mineralisatie komt laat op gang. Daar heeft de bol weer minder aan.”

Specialiseren

De tuinbouwgewassen staan nog amper op het veld, de bolbloemen staan daarentegen volop in

bloei. Zwaagdijk wil met de proeven de West-Friese bollenkraam bedienen. „De teelt verschuift, er komen steeds meer bollentelers van het zand naar de klei, omdat er behoefte is aan vers land. We hebben voor teelten gekozen die in deze regio belangrijk zijn, al loopt het areaal irissen inmiddels iets terug.”

Nu worden op een kleine 20 ha biologische bollen geteeld. Het grootste deel staat op klei en zavel. West-Friesland moet meer profiteren van deze nichemarkt, vinden de partijen achter het project. Van Leeuwen: „Met de kennis die dit project oplevert, kunnen telers zich specialiseren in de biologische bollenteelt. De teelt

Yorick van Leeuwen: „Selecteren vraagt meer werk dan in de gangbare teelt. De plant moet met bol en al uit de grond komen.“

moet roteren over verschillende stukken grond, net als nu in de gangbare teelt gebeurt. Biologische bollentelers moeten worden gekoppeld aan bijvoorbeeld biologische akkerbouwers en veehouders. De grond blijft rijk en vers, dat is goed voor de opbrengst.“

Vuur

Van Leeuwen teelt op blokken van 3.000 m² de tulpen Ile de France, Yokohama, Blenda en Leen van de Mark. „Ile de France is sterk, Yokohama iets gevoeliger. Met een mix van soorten proberen we de grens te zoeken. We hebben natuurlijk wel gekozen voor soorten die tolerant zijn en sterk. Dat geldt ook voor de irissen Blue Sail en Blue Magic. Met deze soorten lijkt biologische teelt goed mogelijk.“

Van Leeuwen heeft zijn bollen minder dik gezet dan in de gangbare teelt gebruikelijk is. Omdat kunstmest uit den boze is, moet een alternatief worden gevonden om de bollen voldoende nitraat te geven in het voorjaar. Ruimer planten geeft de bol kans meer voeding op te nemen. Het heeft ook als voordeel dat het gewas eerder droog is. Sporen krijgen minder kans om te kiemen. „Zo proberen we vuur te beperken. Vorig jaar was een goed seizoen met lage vuurdruk. Er was niets aan de hand. Dit seizoen lijkt ook vroeg, al kan 't nog alle kanten op. Als er eenmaal vuur in het gewas komt, kun je alleen maar hopen dat het meevalt. Je kunt er niets tegen doen in de biologische teelt.“

In de tulpen zijn kleine vuurspetters te zien, maar daar maakt Van Leeuwen zich nog niet druk om. „We zagen het vorig jaar ook, maar het is geen probleem. Als het hier tenminste bij blijft.“ Uit de directe omgeving van de proeftuin verwacht de onderzoeker geen gevaar. „Er zijn weinig vijanden in de gewassen.“ Galmijt is een andere bedreiging

Afzet van de biologische bollen van Zwaagdijk loopt via de coöperatie Biobol. Wim Postema, zelf biologisch tulpenteler en exporteur in Wieringerwerf, heeft de bollen gekocht.

Belang van biobol

Zwaagdijk heeft een kleine oogst omdat de biologische bollen ruimer zijn gezet. De prijs moet dat compenseren. „Een biologische teler heeft ongeveer zestig procent van de gangbare opbrengst“, weet Jan Timmerman in Enkhuizen. Hij teelt als hobby biologische tulpen bij zijn zwager Cees Nieuwenboer in Friesland. Timmerman zit in de stuurgroep die de proeftuin begeleidt. Een biologisch geteelde bol is de helft duurder dan een gewone. Timmerman: „Voor minder is het niet te doen. Als je kijkt naar de kosten, dan ontloopt dat de gangbare praktijk niet veel. Wij hebben meer arbeid, maar krijgen geen rekening van de bestrijdingsmiddelenleverancier. De uiteindelijke opbrengst per hectare is lager en dat is het verschil.“

De opbrengst van de proeftuin moet straks volgens Timmerman met een korreltje zout worden genomen. „Een proeftuin geeft altijd een hogere opbrengst, vooral omdat de bemesting beter wordt gecontroleerd en onderzoekers beschikken over de laatste technieken.“

De bollen van de proeftuin worden deels afgezet in Scandinavië, de Verenigde Staten en Zwitserland. De rest gaat naar de broeierij. „Tot onze eigen verbazing is er een groeiende vraag uit de broeierij. Dat komt goed uit, omdat de teelt in West-Friesland daarop van oudsher is gericht.“ Broeien van biobollen verloopt nog niet zonder problemen. Timmerman hoopt dan ook dat binnenkort kan worden begonnen met onderzoek naar waterbroei. „In West-Friesland natuurlijk, want daar hebben ze 't uitgevonden.“

van de bioteelt. „In de biologische teelt willen we proberen de mijt te doden tijdens ULO-bewaring.“ Die proef loopt overigens niet op Zwaagdijk, maar wordt door het Praktijkonderzoek Plant en Omgeving en de CNB in Lisse uitgevoerd.

Ook voor zuur is Van Leeuwen niet bang. „Het stikstofniveau ligt veel lager dan in de gewone teelt. Het gewas groeit rustiger, maar krachtiger. Je ziet het ook aan de bollen na het rooien. Ze zitten goed in de huid. Als je twee kisten

naast elkaar zit, kan je het verschil tussen gangbare en biologische zo zien.“

Stro

Ook al is het gewas gezond en zijn de opbrengsten goed, er is één grote beperking: arbeid. Onkruidbestrijding vreet uren. Voor het planten wordt het veld geploegd en vervolgens met de kopeg bewerkt. Als de vorst in de grond zit, wordt stro uitgereden als natuurlijke bestrijder. Voordeel is dat onkruid alleen te vinden is

op de kantregels. Nadeel is de opslag. „Eigenlijk moet je voor gezeefd stro zorgen. De opslag moet je namelijk met de hand uit het gewas halen.“

Handicap bij de inzet van stro tegen onkruid is dat alles van de vorst afhangt. „Zonder vorst kan je geen stro uitrijden. Er treedt anders structuurbederf op. De stro laag veroorzaakt een ander risico, het gewas wordt gevoeliger voor nachtvorst. Onder het stro blijft de bodemtemperatuur langer laag. „Er is zo kans op helsvuur, ook daar is in de biologische teelt niets aan te doen.“

Van Leeuwen was de laatste weken druk bezig met selecteren. „Het is iets meer werk, want je moet de plant er met bol en al uithalen. Daarbij mag je de andere bollen niet beschadigen.“ Het werkje wordt wel eenvoudiger omdat de bollen ruim zijn geplant.

Bij de oogst is het weer tijd voor handenarbeid. De bollen worden bovengeploegd en vervolgens geraapt. „Nettenteelt? Dat kan misschien niet volgens de principes, maar het is wel de manier om economisch te telen. Het selecteren wordt wel moeilijker. Je kunt de bollen niet uitsteken, dus moet je misschien het net stukmaken om de dieven er uit te halen. Bollen die voor de bloei last hebben van virus, sterven af. Dat is geen probleem.“ Belangrijker afweging: bollen bovenploegen kost 450 uur per ha, bij nettenteelt is de klus in 40 uur geklaard.

Hans van der Lee

Foto: John Oud